

ANNO DOMINI ZBORNIK RADNOVI OKRUGLI STO

Okrugli sto:
**SVEČANOST
MEVLUDA**

Okrugli sto:
**ALHAMIJADO
KNJIŽEVNOST**

KULTURNI CENTAR NOVI PAZAR
2019.

SADRŽAJ

Uvodnik	3		
Okrugli sto: ALHAMIJADO KNJIŽEVNOST			
O alhamijado književnosti – uvodno izlaganje NIJE SVAKI TEKST PISAN AREBICOM ALHAMIJADO KNJIŽEVOST	7	Mensur Zukorlić VRSTE MEVLUDA ZASTUPLJENIH U SANDŽAKU	44
Ersan Muhović Izvod iz bibliografije o alhamijado književnosti NAZIF ŠUŠEVIĆ – POSLJEDNJI ALHAMIJADO PJESNIK	9	Hajrudin Hajrović SVEČANOST MEVLUDA KAO ISLAMSKO NASLIJEĐE	46
Sead Šemsović ALHAMIJADO TEKIJSKA ILAHIJA U BOŠNJAČKOJ TRADICIJI	12	Mehmed Bajraktarević Mevludske svečanosti u Bosni i Hercegovini MEVLUD KAO BLAGDAN I MANIFESTACIJA, SA OSVRTOM NA ILAHIJE I KASIDE	47
Adisa Musić DIVANSKA KNJIŽEVNOST – POJAM, TRAJANJE I ODLIKE	14	Kemal Hasanović DA’VA (MISIONARSKI RAD) U SANDŽAKU POSILIJE DRUGOG SVJETSKOG RATA	50
Mensur Zukorlić Pismo alhamijado književnosti UPOTREBA AREBICE U SANDŽAKU	22	Nina V. Aksić PISMENOST I OBRAZOVANJE ŽENA U NOVOM PAZARU OD 1945. DO 1991. GODINE	57
Enver Ujkanović POKUŠAJI OČUVANJA AREBICE KAO ZASEBNOG BOŠNJAČKOG PISMA	26	Hasna Ziljkić MEHMED DŽEMALUDIN ČAUŠEVIĆ – KAO REFORMATOR	62
„ALHAMIJADO KNJIŽEVNOST“ ZAKLJUČCI S OKRUGLOG STOLA	31	Rizah M. Gruda MEVLUD KAO VJERSKI I PORODIČNI OBRED U PLAVU I GUSINJU	66
Okrugli sto: SVEČANOST MEVLUDA		Fatih Hadžić MEVLUD KAO VJERSKI I PORODIČNI OBRED U ROŽAJSKOM I NOVOPAZARSKOM KRAJU	67
Mevlud u tradiciji Bošnjaka – uvodno izlaganje MEVLUD KAO SPJEV I KAO VJERSKI, PORODIČNI, ALI I JAVNI OBRED	35	Vahid Demirović MEVLUD KAO VJERSKI I PORODIČNI OBRED U TUTINSKOM KRAJU	72
Esad Rahić HISTORIJSKI AMBIJENT RAZVOJA MEVLUDA KOD BOŠNJAKA U SANDŽAKU	39	Fatima Abu Taha MEVLUDSKE SVEČANOSTI KOD ARAPA	75
Sead Šemsović POETSKA FORMA MEVLUDA	42	SVEČANOST MEVLUDA UMJESTO ZAKLJUČKA	77

Kulturni centar Novi Pazar

ZBORNİK RADOVA
sa okruglih stolova
ALHAMIJADO KNJIŽEVNOST
SVEČANOST MEVLUDA

Izdavač: *Kulturni centar Novi Pazar*
Za izdavača: *Husein Memić*
Priredivač i urednik: *Hasna Ziljkić*
Stručni konsultanti: *prof. dr. Sead Šemsović i mr. Mirza Čehajić*
Tehnički urednik: *Samer Jusović*
Štampa: *GrafikArt Novi Pazar*
Tiraž: 200

Okrugli sto:
SVEČANOST
MEVLUDA

*Kulturni centar Novi Pazar, 16. 11. 2019. godine, Okrugli sto „Svečanost mevluda“. Učesnici:
prof. dr. Sead Šemsović, Hasna Ziljkić, Aladin Imamović, Hajrudin Hajrović, dr. Nina Aksić, mr. Esad Rahić, Vahid Demirović, Fatih
Hadžić, Kemal Hasanović, Mehmed Bajraktarević, dr. Mensur Zukorlić, Fatima Abu Taha i Rizah Gruda*

PISMENOST I OBRAZOVANJE ŽENA U NOVOM PAZARU OD 1945. DO 1991. GODINE²

Apstrakt: Žena je u tradicionalnom društvu u novopazarskom kraju pre Drugog svetskog rata imala, pre svega, ulogu majke, supruge i snahe, dok se nakon rata uloga žene znatno proširuje i na kulturno-obrazovnu sferu života, a zatim i na radnu. Tradicionalno društvo, okrenuto narodnim običajima i verovanjima, ali i verskoj tradiciji, menja se u skladu s političko-ekonomsko-društvenim promenama u državi, pa samim tim i žena zadobija drugačiji status. Obrazovanje i pismenost postaju obavezni segment svačijeg života, te i žene učestvuju u ovom procesu u sve većem broju. Do tada primarna uloga majke i supruge, kod mlađih generacija koje dolaze nakon rata biva zamenjena drukčijom, uglavnom onom ulogom koja je vezana za društveni život (žena radnik, omladinka sa potrebom za sportskim i kulturnim razvojem i dr.). Ipak, iako dolazi do ovih promena, na novopazarskom terenu i dalje opstaje tradicionalna kultura, pa žene paraleleno s novim društvenim aktivnostima učestvuju i u običajnoj, a donekle, koliko je to bilo moguće, i u verskoj praksi. U ovom radu biće predstavljeni načini opismenjavanja žena u novopazarskom kraju, kao i teme u okviru kojih se kretalo obrazovanje žena, tj. ka kojim su poslovima usmeravane, a sve to u skladu s društveno-političkim težnjama u zemlji. Cilj rada jeste da se predstavi uloga žene u kulturno-obrazovnom sistemu u periodu socijalizma, a na prostoru Novog Pazara, kao i da se pokaže uticaj novog društvenog poretka na tradicionalnu kulturu. Rad će biti zasnovan na činjenicama koje potiču iz domaće naučne literature, lokalnog časopisa „Bratstvo“ i arhivskih dokumenata.

Cljučne reči: žene, opismenjavanje, obrazovni sistem, Novi Pazar, FNRJ i SFRJ.

Ova tema proizašla je iz istraživanja ostvarenog radi pisanja doktorske disertacije pod nazivom „Kulturne institucije (biblioteke, arhivi, muzeji) i kulturne manifestacije u Novom Pazaru od 1945. do 1991. godine: arhivsko-muzeološki, dokumentalistički i kulturološki pristup“, a svojim obimom, ali i značajem, nametnula se kao jedna sasvim nezavisna tema, koja se može posmatrati iz različitih uglova. Kako je Novi Pazar i danas sredina

Dr Nina V. Aksić¹,
Etnografski institut
SANU, Beograd

koja je multikulturalna i multikonfesionalna i u kojoj se život uglavnom još uvek temelji na tradicionalnim, patrijarhalnim principima, smatramo da bi ova tema iz ne tako davne prošlosti mogla da osvetli ulogu žene u tadašnjem kulturno-obrazovnom sistemu, ali i da preispita njeno mesto u današnjem sistemu.

S prethodnim u vezi važno je napomenuti da su u Novom Pazaru najzastupljenije islamska i hrišćanska ortodoksna, tj. pravoslavna vera. Ovo napominjemo zato što se može smatrati da su uloga žene, njene obaveze i prava usko povezani s verskim kanonima, koji su, u ovome smislu, u islamskoj tradiciji znatnije određeni u odnosu na pravoslavnu. Patrijarhalni sistem, koji je na ovoj teritoriji bio, a donekle – kao što smo već rekli – i ostao osnovni način funkcionisanja zajednice, sa sobom donosi majčinstvo kao ženinu primarnu ulogu, zatim brigu o domaćinstvu, supružničke obaveze, posao oko stoke i na imanju, uz važnu napomenu da se ovo odnosi pre svega na žene u seoskim domaćinstvima. S tim u vezi, žena je imala i određeno mesto u običajnoj i obrednoj praksi, što sa sobom nosi i određena ograničenja kada je u pitanju učešće u obredima, kako narodnim tako i verskim. Zanimljivo je, ipak, da je u muslimanskoj tradiciji na prostoru Sandžaka postojao i jedan verski običaj u kome su učestvovala samo žene – *Devojački mevlud*. Kako bi žena mogla učestvovati u ovakvim obredima i običajima, svakako je morala biti pismena, te se, pošto nije išla u svetovnu školu, služila *arebicom*, o kojoj će kasnije biti govora.

Ovom prilikom više pažnje biće posvećeno muslimanskoj ženi, koja je u periodu pre i nakon Drugog svetskog rata u većoj meri ostajala kod kuće, manje učestvovala u verskim obredima i u malom procentu se školovala (misli se, pre svega, na svetovne škole), pa čak i slabije opismenjivala.

¹ nina.aksic@ei.sanu.ac.rs

² Ovaj tekst je rezultat rada na projektu Strategije identiteta: savremena kultura i religioznost (177028), koji u celini finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

S rečenim u vezi iznećemo nekolike podatke o stanju pismenosti žena i načinima na koji su one opismenjivane i obrazovane nakon Drugog svetskog rata, a na fonu opšteg društvenog stanja i političke potke, koja je u tom periodu igrala izuzetno značajnu ulogu.

*

Prosvetno-kulturne prilike između dva rata u novopazarskom kraju bile su loše – stupanj razvijenosti na ovom planu bio je veoma nizak. Broj nepismenih iznosio je više od 75%, a u Deževskom srezu (srez čije je sedište bilo u Novom Pazaru, a što je, s malim izuzecima, teritorija današnje novopazarske opštine) radilo je do 1941. godine „17 osnovnih škola, jedna niža gimnazija sa šest odeljenja, jedna zanatsko-trgovačka škola s tri odeljenja, jedna zanatsko-čilimarska i jedna ženska zanatska škola sa po jednim odeljenjem“ (Малетић 1969, 301). Ukoliko se u vezi sa opismenjenošću u datom periodu osmotri šira oblast kojoj je pripadao grad Novi Pazar, tj. Novopazarski sandžak, nalazimo kod Lj. Dimića podatke da je „od ukupnog stanovništva banovine (misli se na Zetsku banovinu – nap. N. A.) starijeg od 10 godina bilo (...) pismeno 51,2% muške i 17,1% ženske populacije (34,0% u proseku)“ (Димић 1997, 87). Muslimanska deca su u manjoj meri pohađala svetovne, gradske škole, a može se zaključiti da je ta činjenica rezultat uticaja koji je na njih imalo odvratanje od strane roditelja i veroučitelja muhamedanske vere. Izuzetno važan podatak jeste i taj da su „muslimanska deca učila (...) verske škole-mektebe, a jedan mali deo opredelio se za medresu, spremajući se za sveštenički poziv“ (Малетић 1969, 301). O razlozima nedavanja ženske muslimanske dece u svetovne škole postoje različiti stavovi. Neki od tih stavova su sledeći: da žena treba da ostane na selu i brine o kući i deci, što je sasvim u skladu s patrijarhalnim sistemom; zatim, da se ne sme davati u „bezbožničke škole“, pri čemu se misli na svetovne škole koje je u ovome kraju pre rata držala Austro-Ugarska, a nakon rata ih osnivali i svoj program sprovodili komunisti; i treće, mada manje verovatno, jeste da se ne bi asimilovali sa srpskim življem.

Ovde bismo dodali jedan fenomen koji je vezan za muslimanski živalj, današnje Bošnjake na novopazarskoj teritoriji, a to je izučavanje *arebice*, pisma koje su učile i mnoge muslimanke. Arebica je bila pismo kojim su se služili muslimani kako bi mogli učiti verske tekstove, tj. molitve. Ono je, naime, bilo zamena za latinicu i ćirilicu, koje, kao ni arapsko pismo, nisu mogli nigde naučiti s obzirom na to da nisu pohađali svetovne škole. Pomoću ovog pisma učili su i mevlude, u čijim su svečanostima mogle učestvovati i žene.

Kako bismo dalje sagledali stanje pismenosti i obrazovanja u svetovnim školama, iznosimo sledeće podatke: prema podacima iz školske 1935/36. godine, kako

dalje iznosi Lj. Dimić, pravoslavnih učenika je bilo 67,41%, rimokatolika 10,02%, a muslimana 22,49%.³ I pored svih navedenih problema s kojima se sistem školstva morao u datom periodu nositi, „tridesete godine bile su vreme u kome je znatno povećan broj učenika osnovnih škola. (...) U toku godine školu je napuštalo prosečno 10,7% učenika (...). Ženska deca su prosečno činila 35,8% svih učenika“ (Димић 1997, 91–92).

Nakon Drugog svetskog rata, situacija počinje delimično da se kreće na bolje, posebno sa osnivanjem Gradskog narodnooslobodilačkog odbora (GNOO), 9. decembra 1944. godine. Osim osnivanja ovog upravnog organa, koji je usmeravao prosvetne delatnosti, kulturnom preporodu Novog Pazara doprinose i različita predavanja, objavljivanje zidnih novina i dr. Neke od prvih mera podizanja kulturnog života bile su okupljanje učenika u osnovne škole od strane GNOO-a, iako to još uvek nije bila obaveza; osnivanje škola, a pre svega zanatske škole za žensku decu; organizovanje sreske konferencije prosvetnih radnika; osnivanje narodne knjižnice i čitaonice (1945); pripremanje „šarenih programa“; osnivanje zidnih i usmenih novina „šarene sadržine“, osnivanje tečajeva za nepismene, tzv. analfabetskih kurseva, osnivanje kulturno-umetničkih grupa, kao i osnivanje bioskopa. O napredovanju školstva i uopšte obrazovanja u Novom Pazaru i okolini svedoči i činjenica „da je 1975. godine u opštini Novi Pazar bilo: 32 osnovne škole (9 matičnih), gimnazija, učiteljska škola, ekonomska škola, tehnički školski centar i škola za obrazovanje odraslih. U ovim školama uči 14280 učenika i radi 547 prosvetnih radnika“ (Мушовић 1979, 49). Prema zvaničnim podacima iz 1982. godine, 98% dece novopazarskog kraja pohađalo je osnovnu školu, a veliki broj njih je nastavljao dalje, srednje školovanje. Pored već navedenih škola koje se otvaraju, postojali su i Obrazovni centri „Bratstvo-jedinstvo“, „Zenun Hasković“ i „Valter Parić“, kao i Večernja škola, Omladinska politička škola, pa i različiti kursevi koji su organizovani pri Radničkom univerzitetu „Oslobođenje“.⁴

Iako je bilo sve više opismenjenih, u nekim novopazarskim selima se tek 1984. godine završava sa opismenjavanjem. O dužini trajanja opismenjavanja u novopazarskoj opštini i njegovom značaju svedoči i jedan novinski članak, objavljen u listu „Politika Ekspres“, koji govori o seoskoj učiteljici koja je radila u školi u selu Leča. U članku novinar ističe sledeće: „Posle rada sa decom, Nada je noćima ostajala učeći starije pismenosti, taj posao je već završen i to je Nadina životna pobeda. Od ove godine u Leči i celom ovom kraju više se niko ne potpisuje palcem.“⁵

³ Više o ovome videti u: Димић 1997, 87–92.

⁴ Više o statistici u obrazovanju videti u: Marić 1982.

⁵ *Најдражу учитељ у Лечи код Новог Пазара, Живот посвећен селу*, „Политика ЕКСПРЕС“ (subota 29. 12. 1984).

*

Na osnovu dostupnih izvora uočava se da su veoma važan način podizanja kulturne svesti građana Novog Pazara predstavljali programi učenja čitanja i pisanja, odnosno tzv. analfabetски kursevi. Odmah nakon završetka Drugog svetskog rata organizovani su analfabetски kursevi koji su služili za opismenjavanje pre svega žena, i to mahom muslimanske veroispovesti. Opština Novi Pazar obavezala je 1946. godine Prosvetni odbor da pronađe način za formiranje čitalačkih grupa, tako da te godine otpočinju analfabetски kursevi o kojima se može pročitati i u listu „Братство“, u kome je zabeleženo da je „40 analfabetских течајева отпочело са радом у Срезу дежевском“,⁶ da bi samo jedanaest godina kasnije, godine 1957, bilo napisano sledeće: „Pismena žena je nekada bila retkost u ovom kraju; Читав Санџак није имао учитељицу муслиманку. Данас: Муслиманке на факултетима.“⁷ Ипак, и након 35 година од ослобођења, 1981. године, неписменост у новопазарском крају није била у потпуности искоренјена: „У неким насељима је структура становништва према неписмености веома неповољна јер неписмених има чак и у групама становништва од 10 до 19 година старости“ (Радовановић 1984, 475).

Као значајан елемент културе, у овом тренутку можда и једини који се издваја, јесте култура читања и оснивање tzv. читалачких група. Тако је 1946. године ово питање разматрано из угла потребе за читањем и читалачким групама, али и везано за садржај онога што се чита, као и прилагођавање тога садржаја потребама полова. „Читалач. (лица) има доста код људи који читају нема мана. Код читања неупуштају се у политичке проблеме, већ читати лепе приче и лепе чланке и да се то прочита... препричава. До сада се тешко читало као на пр. говори министра Хебранга, које жене не могу схватити. Женama читати из куvara, из хигијене, о ђелавости и о стварима које их интересују. Просветни одбор да изнађе начин за читалач. групе.“⁸

Дакле, важно је истаћи да се временом, са ширењем демократизације културе, па и образовања, али и са све већом социјалистичком пропагандом, као и миграцијama на релацији село–град, које су жене повлачиле на рад у велике фабрике, пре свега menjala i svesti људи, па је и однос према женама постајао liberalniji, a one су добиле све већа права. На ово је такође uticala i obaveza pohađanja osnovne škole, kada је она законом озваничена 1. септембра 1958. године.

⁶ „40 аналфаетских течајева отпочело је са радом у Срезу дежевском“, *Братство*, II, 42 (29. 11. 1946).

⁷ „Писмена жена је некада била реткост у овом крају; Читав Санџак није имао учитељицу муслиманку. Данас: Муслиманке на факултетима“, *Братство*, XIII, 226 (1. 3. 1957).

⁸ Више о овоме видети у: ИАРНП, СО-е, ГНО Нови Пазар, Записници са седница пленума и ИО ГНО Нови Пазар, 67 седница, 1, 18. 7. 1945. – 4. 10. 1950. године; 2553, 17. март 1946.

Анафаетски течајеви били су један од основних видова описменјавња одраслих особа након Другог свetskog рата. „Како се може сазнати из историјских фондова, марта 1945. године Министарство просвете ДФЈ упутило је Упутство свим народним одборима, од месних до обласних и покрајинских, да се приступи организовању анафаетских течајева“ (Ђукић-Дојчиновић 1997, 75). Ово је била једна од акција Партије да успостави просветителјско-догматски модел културе и описмени што већи број људи како би створила социјалистичког човека.

Анафаетски течајеви у Новом Пазару били су организовани између два свetska рата од стране друштва Гајрет, а након Другог свetskog рата је њихову организацију преузела држава. Први анафаетски течај у Новом Пазару након Другог свetskog рата почео је са радом 28. јануара 1945. године.⁹ За њим су уследили и остали анафаетски течајеви, који су поред описменјавња одраслих посебно били намењени описменјавњу жена, које су у овом крају биле у великом проценту неписмене. Првих пет анафаетских течајева за жене у Новом Пазару организовано је 2. новембра 1945. године, у сали Здравственог центра. „Течајева је организовао градски одбор АФЖ-а уз материјалну помоћ Градског одбора у Новом Пазару. Тоба дана сала је била пуна жена заинтересованих за пohaђање течајева, као и жене просвијетних радница и одборница АФЖ-а“ (Атлагић 2000, 268).

Са анафаетским течајевима настављено је и у наредним годинама, те је тако „у селу Трнави, Среза дежевског, радило (...) 23 анафаетских течаја у фебруару 1947. године, са 437 полазника“ (Атлагић 2000, 275). И наредне, 1948. године „борба за ликвидацију неписмености се наставља још већом жестином. Од 15. 10. 1948. године у I блоку V рејона у Новом Пазару организовано је 6 течајева и то: 2 женска виша, 2 женска нижа, 1 мушки виши и 1 мушки нижи“ (Атлагић 2000, 279).

Уз помоћ анафаетских курсева, број неписмених знатно се смањивао током година. Тако је на самом крају 1971. године било 8.113 неписмених жена, а мушкарца 3.131, што је укупно износило 11.244 неписмених. То је и даље био велики број неписмених људи, али може се рећи и мали, ако се узме у обзир да је само двадесет и пет година раније било чак 75% неписмених становника овог краја. Дакле, анафаетски течајеви, подизање и ширење библиотекчке мреже и читаоника, као и организовање различитих књижевних манифестација, имали су изузетног удела у описменјавњу, а затим и у подизању сvestи о потреби културе уопште у новопазарском крају. Ипак, поред свега овога, не сме се заборавити ни велики утицај literature која је читана на формирање социјалистичког човека и жене, што је био један од најзначајнијих сегмената културне политике тога доба.

⁹ Више о овоме видети у: Малетић 1969.

*

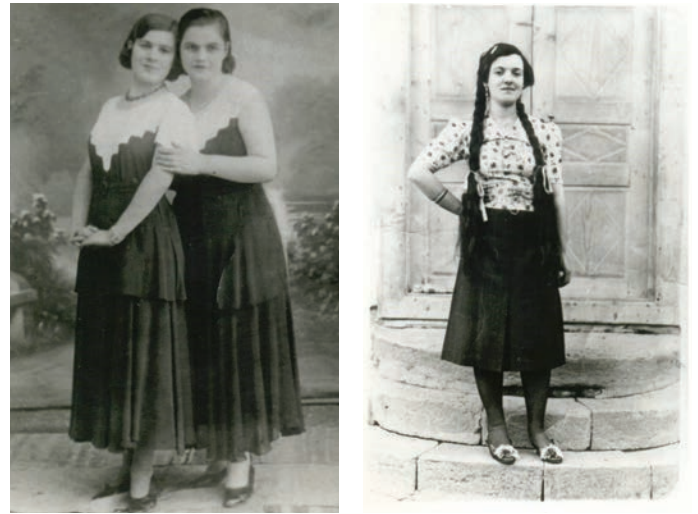
Kulturna politika doba o kome govorimo bila je pre svega usmerena na potrebe širokih narodnih masa i bila je prilagođena njima. Tako je pojedinac gubio sopstveni identitet i utapao se u opšti, kolektivni, prihvatajući na taj način socijalistički identitet, pa samim tim – i novu kulturu.

U stvaranju novog identiteta stvorena je i jedna sasvim nova – pogotovo za teritoriju Novog Pazara – uloga žene. Velika pažnja na planu kulturne politike bila je posvećena ženi: organizovani su brojni kursevi za ženske radove, žene su u sve većem broju postajale radnice u fabrikama, organizovani su kursevi za majke i pomoć samohranim majkama, pripremane su priredbe za Dan žena i majki, i drugo. I pored toga što im je bio posvećen jedan praznik, i to praznik koji je simbolizovao borbu žena za ravnopravnost, žene su se ovde neprekidno borile za svoja prava. U Novom Pazaru je u prvim posleratnim godinama pitanje „izlaska“ žene iz kuće bilo izuzetno aktuelno. Pored opismenjavanja žena, sa otvaranjem radnih mesta u fabrikama, bili su organizovani i stručni kursevi. One žene koje su želele da ostanu domaćice imale su mogućnost pohađanja i domaćinskih kurseva. Najveći značaj žena u kreiranju socijalističkog identiteta na teritoriji Novog Pazara bio je u približavanju Srba i muslimana, zavađenih do Drugog svetskog rata. Žene muslimanke i Srkinje učestvovala su zajedničkim snagama u obnovi razrušenog Novog Pazara i time pokazale da je bratstvo-jedinstvo, kao tvorevina socijalizma, makar u tim trenucima bilo odista ostvarivo i veoma značajno. Pored ovoga, u cilju emancipacije žena, ali i sa željom da svi imaju jedinstveni nacionalni identitet – jugoslovenski, a kulturni – socijalistički, muslimanke iz Sandžaka su skinule zar i feredžu. Na osnovu ovog događaja, koji je možda i najmasovniji i jedini toliko javan, vidi se jasno socijalistička tendencija ka zanemarivanju verskih tradicija i, jednovremeno, ka demokratizaciji, tj. liberalizaciji kulture i, uopšte, društvenog života.

Ono što se može posebno istaći za novopazarski kraj jeste to što su i pored jakog uticaja političko-društvene organizacije u državi, gde se misli na socijalističku ideologiju, opstali, pa čak bili i prilično jaki verski i tradicionalni (patrijarhalni) principi, koji su se ticali posebno uloge žene u društvu. S tim u vezi jesu i svečanosti mevluda, koje su pretrajale i u najtežim vremenima zatiranja tradicije, kao i borba za nedavanje dece u svetovne, tzv. bezbožničke škole, kako se ona ne bi udaljila od verskih principa, o čemu svedoči mali broj pismenih sve do kasno u dvadeseti vek, ali i korišćenje pisma *arebice*, kojim su se služili tadašnji stanovnici novopazarskog kraja muslimanske veroispovesti.

PRILOZI

Slika 1

Slika 2

Masovno skidanje zara i feredže

Slika 3

Sabor prosvetnih radnika održan u Sjenici, 31. avgusta 1954. godine. To je bio sabor za čitav Sandžak, sabor učitelja, nastavnika i profesora

Slika 4

— Manji park u Ulici 28. novembar, 4. V 1958. godine

Razlika u odijevanju mlade gradske i seoske žene je veoma primjetna. Na slici su Radmila Nuhović i Mirjana Bošnjović. □

Slika 5

Prva generacija maturanata Ekonomske škole Novi Pazar 1959–1979.

IZVORI

„Политика ЕКСПРЕС“, (субота, 29. 12. 1984. године).
„Братство“, 1945–1992. године.
ИАРНИ, Историјски архив „Рас“ Нови Пазар, СО-е, ГНО Нови Пазар, Записници са седница пленума и ИО ГНО Нови Пазар, 1, 18. 7. 1945. – 4. 10. 1950. године.
ИАРНИ, Збирка фотографија.

LITERATURA

Атлагић, Марко. 2000. „АФЖ новопазарског округа у обнови и изградњи од 1945. до 1950.“, у: *Новопазарски зборник* 24. Нови Пазар: Музеј „Рас“, Нови Пазар, стр. 263–283.
Димић, Љубодраг. 1997. *Културна политика у Краљевини Југославији 1918–1941*. Други део, *Школа и црква*. Београд: Стубови културе.
Ђukić-Dojčinović, Vesna. 1997. *Pravo na razlike selo – grad*. Београд: Zadužbina Andrejević.
Малетић, Михаило. 1969. *Нови Пазар и околина*. Београд: Новинско-издавачко предузеће КЊИЖЕВНЕ НОВИНЕ.
Marić, Savo (ured.). 1982. *Novi Pazar – turistički vodič*. Друго допуњено издање. Нови Пазар: Општински туристички savez Novog Pazara.
Мушовић, Ејуп. 1979. *Етнички процеси и етничка структура становништва Новог Пазара*. Посебна издања, Књига 19. Београд: Етнографски институт Српске академија наука и уметности.
Радовановић, Миљана. 1984. „Основне антропогеографске и етнодемографске одлике приградских и других села у околини Новог Пазара“, у: *Зборник радова Етнографског института* књ. 14-16. Београд: Етнографски институт САНУ, стр. 451–478.

KULTURNI CENTAR
NOVI PAZAR

CIP - Каталогизacija u publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.4(497.11).09:28(082)
821.163.4(497.11).09:811(082)
28-562(497.11)(082)
394.268(1:497.6)(497.11)(082)

OKRUGLI sto Alhamijado književnost (2019 ; Novi Pazar)

Zbornik radova / Okrugli sto Alhamijado književnost [i]
Okrugli sto Svečanost mevluda. - Novi Pazar : Kulturni centar Novi
Pazar, 2019 (Novi Pazar : GrafikArt). - 78 str. : ilustr. ; 30 cm

"Ovaj Zbornik radova nastao je kao rezultat održavanja dva okrugla
stola 'Alhamijado književnost' i 'Svečanost mevluda' u novembru
2019. godine, u organizaciji Kulturnog centra Novi Pazar" -->
Uvodnik. - Tiraž 200. - Str. 3:
Uvodnik / Hasna Ziljkić. - Napomene i bibliografske reference uz
tekst. - Bibliografija uz većinu radova.

ISBN 978-86-88599-27-6

1. Okrugli sto Svečanost mevluda (2019 ; Novi Pazar)
a) Алхамијадо књижевност - Зборници b) Мевлуд - Бошњаци -
Санџак - Зборници

COBISS.SR-ID 282218764

Novi Pazar
2019.

ISBN 978-86-88599-27-6